

Parfümje dühös hímoroslánokat ejtett csapdába - Márkus Emília, a Nő

M.E. - 2011-02-20 09:41:14

A szombathelyi éveket alighanem naponta felidézte fésülködés és öltözés közben, testén két örök jegy is erre utalt. A szomszéd Reisinger fiú – aki később képviselő lett – olyan szerencsésen dobta fejen kővel, hogy a mély forradás örökre megmaradt. Mint karján az a nyom, melyet anyja szorítása hagyott a születésekor kitört tűz előli menekülés közben.

Csapdában a hímoroslánok

Márkus egyébként egész apróként is igazi nő, Főcze kalapos főkötőit, kalapjait örömmel próbálgatja különösen egy nagybóbitás fejfedőt, amiben aztán az utcán is illegeti magát a járókelők előtt.

[Festők sora öröközte meg fotó: -](#)

A fővárosba a színi tanodába – 1874-ben – még egy vékony, fejletlen, csupa kéz-láb gyerekként kerül, nagy szőke hajjal, meg is kapja *tejfölös kisasszony* csúfnevet. De hamar lesz belőle ellenállhatatlan, bár nem szabályos szépség, a szecesszió nőideálja. Érdekes arc, hosszú szempillák, kék szem, dús hajkorona, karcsú, de nem tökéletes termet, keze, lába ugyanis apró – így emlékeznek rá. Parfümje – Krúdy szerint – dühös hímoroslánokat ejt csapdába.

Angol kosztüm, francia parfüm

Ruhatáráról nem sokat tudunk. Idős korában egy rádió interjúban mesél a századforduló divatjáról, mely nyilván saját toalettjében is visszaköszönt. *Hála az akkor divatos páncélfűzőknek, a nők abban versenyeztek egymással, hogy kinek a slusszát lehetett két kézzel átfogni. Az erős fűzés következtében a vese elvándorolt a helyéről, no és ami az epét illeti, erről ne is beszéljünk! Ezért aztán minden nő titokban azon imádkozott, hogy bár már csak menne ki a divatból az erős, egészségtelen fűzés és hozzon az új divat olyan átalakulást, amely nem a karcsúságra, hanem az*

egészségre fektesse a fősúlyt.

Mindíg elegánsan fotó: -

A ruha pedig főleg Párizsból érkezett: Párizsba utazni és vásárolni tisztára csak pénz-kérdés volt, pénz pedig akkor bővebben volt, mint ma. Francia frankot annyit szerezhetett mindenki magának amennyi magyar koronája volt, a pesti divatdámák Párizsban dolgoztattak és csak annak volt értéke, ami künről jött.

Így aztán Paquin, Worth, Doucet, Redfern, Calot bármikor elérhető volt. Márkus is - minden bizonnyal - kitűnően szabott angol ruhában, - a párizsi Worth-tól - üdítő francia parfümmel behintve korzózik. Délutáni sétához már a selyem, a tüll, a virágos kalap és napernyő kerül elő. Amikor egyszer Csathó Kálmán a Duna-parton fut össze vele, meggyszínű bordó kosztümben illegeti magát pici kalappal

szőke haján.

Villanszerelőtől a püspökig

Már kilencven felé jár, amikor fut a villamos után, földig érő fekete ruhában, rajta fekete selyem vállkendő, fején fekete szalmakalap tolldíszsel, lilás szürke sál, karján bőrretikül, kezén kesztyű, benne bot - inkább csak kellékként. Úgy írják, hogy az őt felsegítő fiatalemberre ránéz, és azt mondja: *A mindenségít, de szép szemed van! Húsz évvel ezelőtt meg is csaltam volna veled Oszkárt, pedig nem csaltam meg soha!*

Ha nem is csalt, de egész életében kacérkodott, díszletmunkástól miniszterig, villanszerelőtől a nagyváradi püspökig. Imádták a férfiak, szerelmesek voltak belé, ostromolták, kezét olyanok kérték meg, mint Jókai Mór és Csiky Gergely.

A két örök

[Képeslapon fotó: -](#)

De csak két nagy szerelme volt. Az első férj Pulszky Károly, művészettörténész, az Országos Képtár igazgatója neki köszönhette nagy műveltségét, a sok utazást. Műkincsekkel gazdagon berendezett otthonukban, az MTA lakásában óriási társasági élet folyt, főként írók, festők (akik versengtek, hogy lefesthessék)fordultak meg náluk. Ám Charliet (így hívja Márkus férjét) hűtlen kezeléssel megvádolták, meghurcolták, vagyonukat elkobozták, s bár tisztára mosták nevét, végül öngyilkos lett.

Második férje Andor Oszkár – később Párdány Oszkár - nála 11 évvel fiatalabb volt, egy nagykanizsai, zsidó huszárfiú – jó módú, szép, előkelő, kedves és művelt, akit a Vígszínház szépséges segédszínésznőjétől csábított el. Halálosan szerelmesek voltak egymásba, a házasság ráadásul biztonságot is adott, tekintve Emmuska hatalmas adósságokat felhalmozó életvitelét.

Számlát rendez a király

Nehézségei azért is érthetetlenek, mert ő a kor legjobban fizetett primadonnája, de Márkus kezéből kifolyik a pénz, egy alkalommal tartozásait maga a király, Ferenc József rendezi magánpénztárából, a kultuszminiszter pedig arról gondoskodik, hogy nagy összeget utaljanak Márkusnak. De Oszkárral rendeződik a helyzet, neoreneszánsz stílusú hatalmas hűvösvölgyi villájukban pezseg az élet, megfordul náluk az egész művészvilág.

A háború idején aztán ő menti meg férjét. Amikor a nyilasok elhurcolják a 72 éves Párdány Oszkárt, Márkus dühös asszonyként keresi meg a parancsnokot, rendre utasít és követeli a szabadon bocsátást. A hangvételehez nem szokott katonák aztán némi tanácskozást követően hazaengedik a férjet, aki azonban – 42 év boldog házasság után - rövidesen meghal. Elvesztését sosem heveri ki a színésznő.

Féltékeny művész, gyűlölt anya

A színpadon fotó: -

Igazi nőként roppant hiú, folyton féltékeny volt, suttogott mások háta mögött, sokszor gerjedt haragra, sértődékeny volt, de ártani nem tudott. Folyton tréfálkozott, nem lehetett komolyan venni, de bizalmatlan volt, igazi barátja is kevés akadt. És betegesen féltette a pozícióját egész életében.

Rendes, józan, polgári anyának vallja magát, ám lányaival különös a kapcsolata. Tessa és Romola messziről szeretik, de nem tudnak vele együtt élni. gyűlölik és imádják egymást. Mindketten külföldre kerülnek, később Romola lányát, Tamara unokáját ő neveli, sőt a dédnagymamaságot is megéli, boldogan vásárolgat az új jövevénynek, Kingának.

Ő maga nem akart szembenézni az öregséggel, betegesen titkolta éve számát, így aztán már-már legenda övezte korát. Pedig csak 3 évet tagadott le. Szépsége öregségéig elkísérte, A kaméliás hölgyet 34 éves korától 65 éves koráig játszotta. Kleopátrát 49-től 67-ig, Júliát pedig még 54 évesen is alakította.

Chopin és barackpálinka

Filozófiát olvas, Chopin-t és Wagnert hallgat, beszél angolul, folyton képzi magát, olaszul hatvanévesen kezd tanulni a Londonból érkező Mrs Eller Gunwoor-tól. Amikor 70 évesen meglazult egy foga - még mindegyik megvolt - aggódva kérdezte Csathót: *Gondolod, a kortól van?*

Amikor egy riporter - élete vége felé- cigaretta és barackpálinka mellett ülve megkérdezi tőle, mit csinál szilveszterkor, bevallja, hogy ólmot önt. Mert babonásan kutatja a jövőt. S hogy mit vár? Még ekkor is, még sokáig, élni akar.

[És íme a művész, néhány nagy alakítása...](#)